

ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน

Procedures For Dealing With Children and Youth Who Commit Drug- Related Offenses With Different Age Ranges

สุวรรณา คุณดิลกณัฐธสา¹ เฉียงตะวัน ยอดดำเนิน² เอกลักษณ์ นาคพวง³ และ รชต คุณดิลกณัฐธสา⁴

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

⁴ ตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์

Suwanna Khundiloknattawasa¹ ChiengTawan Yoddamnoen² Aekkalak Nakphoung³
and Rachata Khundiloknatawasa⁴

^{1,2,3} Faculty of Humanities and Social Sciences Nakhon Sawan Rajabhat University

⁴ Nakhon Sawan Provincial Police

Received June 18, 2022 | Revised December 14, 2021 | Accepted December 31, 2022

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขั้นตอนการปฏิบัติงานในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ได้แก่ (1) การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ที่มีประสบการณ์ในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 60 คน (2) การสนทนากลุ่ม เพื่อจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน โดยทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยตรง จำนวน 15 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ (1) เป็นการดำเนินการกับเด็กอายุไม่เกิน 12 ปี เป็นการดำเนินการตาม พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 69/1 (2) เป็นการดำเนินการกับเด็กอายุเกิน 12 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี มีกระบวนการดำเนินการ 2 กรณี กรณีแรกเด็กถูกจับกุม นำตัวส่งพนักงานสอบสวน กรณีที่สองเข้าพบพนักงานสอบสวนโดยไม่ถูกจับกุมตัว (3) เป็นการดำเนินการกับเยาวชนที่มีอายุเกินกว่า 15 ปีแต่ต่ำกว่า 18 ปี เป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 69 และมาตรา 70

คำสำคัญ: ขั้นตอนการปฏิบัติงาน, การสอบสวนเด็กและเยาวชน, กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

Abstract

This research was a qualitative research. The objectives of this study were to study the procedures for dealing with drug-related juveniles of different ages. Key informants in the research were (1) in-depth interviews. Persons with experience in dealing with children and youth who deal with drugs, number 60 people. (2) focus group discussion. To establish procedures for dealing with drug-related offenders of children and youth of different ages. A purposive selection was made from 15 experts on dealing directly with children and youth offenders related to drug offences, and content analysis was performed.

The results showed that Actions against children and youth who commit drug-related offenses are divided into 3 groups: (1) Actions against children under 12 years of age; The Juvenile and Family Court Act and Juvenile and Family Trial Procedures B.E. 2553, Section 69/1 (2), is an action against children over 12 but not over 15 years of age. The second case met with the investigator without being arrested (3) was an action against a youth over the age of 15 but under 18, which is an action under the Juvenile and Family Court Act and Juvenile and Family Trial Procedures B.E. 2010, section 69. and section 70.

Keywords: Operational procedures, Juvenile investigations, Drug-related offences

บทนำ

สถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทยยังไม่ลดระดับความรุนแรงลงอันเป็นผลมาจากการขยายตัวของการผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมากลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดยังมีการลักลอบนำยาเสพติดจำนวนมากเข้ามายังประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการจับกุมยาเสพติดได้เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ (ยาบ้าและไอซ์) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีการจับกุมคดียาเสพติดทั้งหมด 337,186 คดี ผู้ต้องหา 350,758 คน ของกลางยาบ้า 554.7 ล้านเม็ด ไอซ์ 26,662 กิโลกรัม เฮโรอีน 4,520 กิโลกรัม คีตามีน 1,350 กิโลกรัม โคเคน 45 กิโลกรัม เอ็กซ์ตาซี 447,213 เม็ด และกัญชา 41,573 กิโลกรัม ยังพบว่ากลุ่มผู้ค้ายาเสพติดได้ใช้ช่องทางออนไลน์ควบคู่กับการส่งยาเสพติดทางพัสดุไปรษณีย์ในการกระจายยาเสพติดไปสู่กลุ่มผู้เสพมากขึ้น เช่น Line Twitter Facebook Instagram ฯลฯ โดยเฉพาะช่องทาง Twitter เป็นช่องทางที่ได้รับความนิยมสูงสุดในการซื้อขาย ซึ่งกลุ่มผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนพบว่าการซื้อขายยาเสพติดเกือบทุกชนิดอย่างแพร่หลาย (Monitoring and Evaluation Section Strategy Office, 2021, p.18-19) สอดคล้องกับข้อมูลจากรายงานสถิติคดีศาลเยาวชนและครอบครัวในกรุงเทพ และศาลเยาวชนและครอบครัว ภาค 1 – 9 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ถึงปี พ.ศ.2563 โดยจำแนกตามฐานความผิด พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ (2) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน และ (3) ความผิดอื่น ๆ โดยแต่ละปีมีจำนวนผู้กระทำความผิดไม่แตกต่างกันมาก ในปี พ.ศ. 2563 จำนวนคดีเด็กและเยาวชนซึ่งถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจทั่วประเทศ จำนวนทั้งหมด 19,470 คดี เมื่อพิจารณาจำแนกตามอายุพบว่า คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี มีจำนวน 16,865 คดี นอกนั้นเป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุเกิน

10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี จำนวน 2,605 คดี (Department of Observation and Protection of Children and Youth Ministry of Justice, 2020, p.9)

เด็กและเยาวชนถือเป็นกำลังสำคัญของประเทศ หากเด็กและเยาวชนในวันนี้ได้รับการศึกษาและการอบรมเลี้ยงดูที่ดีเด็กและเยาวชนย่อมเติบโตเป็นทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพและมีคุณค่าในการพัฒนาประเทศต่อไป (Ritthit, 2017) แต่เด็กและเยาวชนมีวุฒิภาวะต่างจากผู้ใหญ่ ยังไม่รู้จักรับผิดชอบชั่วดี ขาดประสบการณ์ทำให้กระทำความผิดได้ง่าย (Pianlumlert, 2018) การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในความหมายทางอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาไม่ถือว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นอาชญากร แต่ถือว่าการกระทำที่เรียกว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนเท่านั้น (Khundiloknattawasa, 2020, p.16) ดังนั้นจึงต้องปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสม โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นเด็กหรือเยาวชนแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาของผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ใหญ่ ที่มุ่งการคุ้มครองสวัสดิภาพและอนาคตเด็กเป็นสำคัญเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (Sirichatchawanwong & Doloh, 2018, p.868) ประเทศไทยดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 กระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณายาวชนและครอบครัว ที่มุ่งหมายบำบัดฟื้นฟูและเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม มากกว่าการพิสูจน์ว่ากระทำความผิดหรือไม่ ทำให้มีขั้นตอนมากกว่ากระบวนการยุติธรรมของผู้ใหญ่ (Lawyer Center for Human Rights, 2021) มาตรการในการสอบสวนเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิดทางอาญา จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 75 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ, 134/1 และ มาตรา 134/2 ซึ่งได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการอย่างเคร่งครัด (Chanthong, 2014, p.72; Phothisai, 2015, p.166) ในการดำเนินการของพนักงานสอบสวน พบปัญหาข้อจำกัดทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชน เช่น เกี่ยวกับสถานที่ที่ทำการสอบสวน ปัญหาทนายความไม่สามารถคุ้มครองเด็กได้อย่างแท้จริง ปัญหาการส่งรายงานแสดงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนปัญหาการตรวจสอบการจับ (Yodpanya, 2021, p.117) ปัญหาการพิจารณาเรื่องอายุของเด็ก ปัญหาการสอบสวนผู้ต้องหาต้องมีทนายความร่วมอยู่ด้วย ปัญหาเรื่องความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับบุคคลที่เด็กร้องขอ (Srikanchanakart, 2018, p.3) และปัญหาที่สำคัญอีกประการในกระบวนการสอบปากคำเด็กตามมาตรา 133 ทวิ และมาตรา 134/2 คือ การกำหนดบทบาทของพนักงานอัยการในการเข้าร่วมการสอบปากคำเด็กซึ่งยังไม่มี ความชัดเจนแน่นอนว่า พนักงานอัยการมีบทบาทหน้าที่อย่างไร และในส่วนที่กฎหมายกำหนดให้มีบุคคลที่เด็กร้องขออยู่ร่วมด้วยในการสอบปากคำนั้นก็ไม่ได้มีการกำหนดตัวบุคคลที่เด็กร้องขอดังกล่าวให้ชัดเจนว่าต้องเป็นบุคคลใดบ้าง ทำให้เด็กอาจร้องขอให้บุคคลอื่นไม่ใช่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กเข้าร่วมในการสอบปากคำ (Hantherdpongchai, 2014, p.594)

จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนนั้นมีอยู่หลากหลาย และกระบวนการสอบสวนเด็กมีความยุ่งยากซับซ้อนหลายประเด็น ประกอบกับกฎหมายได้กำหนดเกณฑ์อายุของเด็กและเยาวชนไว้อย่างชัดเจนว่าแต่ละช่วงอายุนั้นต้องปฏิบัติอย่างไรบ้าง หากพนักงานสอบสวนไม่มีประสบการณ์โดยตรงกับการสอบสวนเด็กและเยาวชน ก็จะทำให้เกิดความสับสนไม่เข้าใจข้อกฎหมายระเบียบ ขั้นตอน วิธีการและการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกระทำความผิดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน ประกอบกับในขณะนี้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดค่อนข้างมากและมีแนวโน้มต่อเนื่องทุกปี ดังนั้นพนักงานสอบสวนจำเป็นต้องมีความพร้อมและองค์ความรู้ในการอำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก

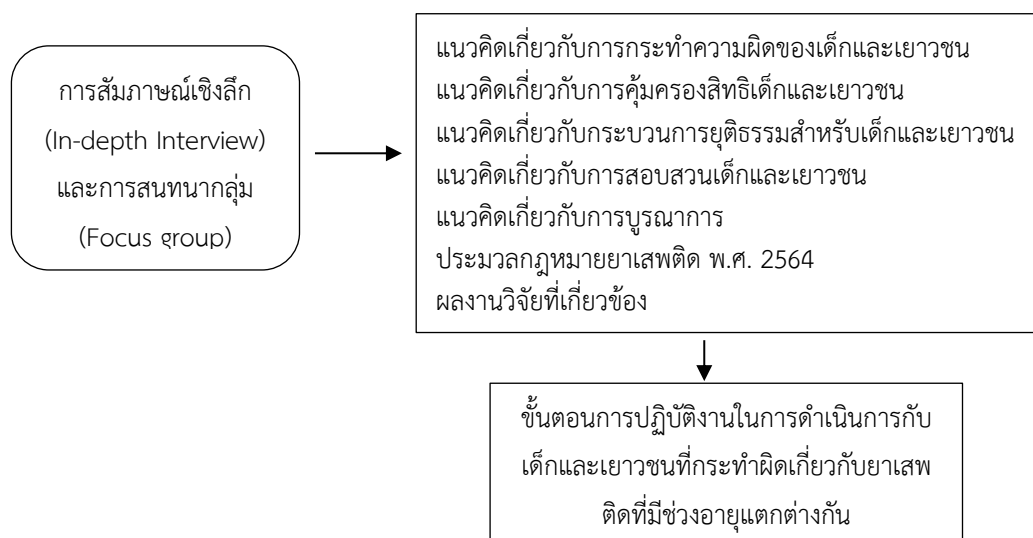

และเยาวชนกระทำความผิดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน ในการที่จะทำให้พนักงานสอบสวนมีแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้และเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาองค์ความรู้ ประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญและประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินการสอบสวนเด็กและเยาวชน เพื่อศึกษาขั้นตอนในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน เพื่อส่งเสริมให้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมมีประสิทธิภาพภายใต้การคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิและประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและนำเสนอขั้นตอนการปฏิบัติงานในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ทำให้ทราบว่าในการดำเนินการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับเด็กและเยาวชนในชั้นพนักงานสอบสวน จะต้องประสานความร่วมมือในการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ เช่น ผลประวัติอาชญากร ผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง รายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงเด็กและเยาวชน หรือการประสานงานเพื่อขอรับการสนับสนุนบุคลากรร่วมทำการสอบปากคำเด็กและเยาวชน ซึ่งประกอบด้วยสำนักงานอัยการคดีเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัว สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ที่ปรึกษากฎหมาย พิสูจน์หลักฐานตำรวจ ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ กองทะเบียนประวัติอาชญากร และในการปฏิบัติงานหน่วยงานเหล่านี้ได้กำหนดรายละเอียด ข้อกำหนด ระเบียบ ขั้นตอน วิธีการ และการ

ปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องยึดถือและปฏิบัติในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ และประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดเกณฑ์อายุของเด็กและเยาวชนเป็นเกณฑ์ในการกำหนดโทษเมื่อเด็กและเยาวชนได้กระทำความผิด แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ (1) อายุไม่เกิน 12 ปี (2) อายุเกินกว่า 12 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี และ (3) อายุเกินกว่า 15 ปีแต่ต่ำกว่า 18 ปี

ทบทวนวรรณกรรม

1) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน (Juvenile Delinquency) การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนนั้น ตรงกับคำว่า "Juvenile Delinquency" ซึ่งในทางวิชาอาชญาวิทยาและทัณฑวิทยาไม่ถือว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นอาชญากรรมแต่จะเรียกการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนว่า "การกระทำผิด" และไม่เรียกเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดว่าเป็นอาชญากร การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนจึงมีความหมายไปในทางพฤติกรรมบางรูปแบบที่ขัดแย้งหรือต่อต้านสังคม ทำให้เกิดการเสียระเบียบทั้งในทางสังคมและตัวบุคคล เป็นการกระทำความผิดที่ฝ่าฝืนระเบียบ ค่านิยมวัฒนธรรมและจารีตของสังคมนั้น ๆ และมีอายุไม่เกินที่กำหนดไว้ซึ่งได้ฝ่าฝืนกฎหมายใด ๆ หรือซึ่งแก้ไขเยียวยาไม่ได้ (Wachirapraditporn, 2012, p.8; Powers and Witmer, 1951, p.352)

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน

เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานสิทธิหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อันเป็นสิทธิที่จะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครอง แม้บุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญาก็ตามแต่ผู้นั้นก็ต้องได้รับการปฏิบัติในฐานะมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน และยิ่งในกรณีที่ต้องหาผู้นั้นเป็นเด็กและเยาวชนด้วยแล้ว เมื่อเด็กและเยาวชนเป็นบุคคลที่มีความอ่อนอายุ สภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ตลอดจนข้อจำกัดในการศึกษาอบรม ประสบการณ์เรียนรู้และการถ่ายทอดข้อเท็จจริงที่ไม่สมบูรณ์เท่ากับผู้ใหญ่ ผู้ต้องหาซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับดูแลและคุ้มครองเป็นพิเศษมากกว่าผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ (Jaihar, 2000, p.358-359)

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน

ในการดำเนินคดีอาญากับเด็กหรือเยาวชนนั้น ต้องเป็นกรณีที่เด็กหรือเยาวชนไปสร้างความเสียหายหรือความเดือดร้อนให้เกิดขึ้นแก่ผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ชีวิตร่างกาย เสรีภาพ และความผิดเกี่ยวกับเพศ เป็นต้น การดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมากจะต้องกระทำอย่างละมุนละม่อม ปรัชญาการดำเนินคดีอาญาเด็กหรือเยาวชนของศาลไทยวางกฎเกณฑ์ไว้ว่าในการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีเยาวชนคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งควรจะต้องได้รับการฝึกอบรมสั่งสอนและสงเคราะห์ให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการลงโทษ และในการพิพากษาคดีนั้นให้ศาลคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพ และภาวะแห่งจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นรายคน และการลงโทษหรือเปลี่ยนโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชน ต้องใช้ให้เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชน และพฤติการณ์เฉพาะเรื่อง กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นกระบวนการดำเนินคดีอาญา กล่าวคือเมื่อมี

การกระทำความผิดอาญาแล้ว การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษจะต้องปฏิบัติ และดำเนินการอย่างไร ต่อเด็กและเยาวชน โดยศาลเยาวชนและครอบครัวจะเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการดูแลเด็กและเยาวชน (Ruangrit, 2019, p.30-38; Kittayarak, Dechsuriya and Chatpaitoon, 2004)

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวนเด็กและเยาวชน

ประเทศไทยให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชน โดยได้กำหนดแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมไว้ในกฎหมายหลายฉบับ โดยเริ่มตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยกฎหมายแต่ละฉบับได้มุ่งคุ้มครองสิทธิของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด (Yodpanya, 2021, p.179)

2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Chomphunich (2016) นัฐพล ชมภูนิช (2559) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทบาทของพนักงานสอบสวนในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กและเยาวชนในคดีอาญา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาบทบาทของพนักงานสอบสวนในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาเด็กและเยาวชนในคดีอาญา ควรพัฒนาให้ความรู้พนักงานสอบสวนให้มีความเชี่ยวชาญ ด้านการสอบสวนเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง สมควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทาง หรือหน่วยงานเพื่อประสานงานกลาง เพื่อช่วยเหลือพนักงานสอบสวนติดตามผู้ต้องหาเด็กและเยาวชน และผู้ปกครองเด็กเพื่อสอบสวนปากคำ ตลอดจนจัดสถานที่ควบคุมเด็กและเยาวชน ควรจัดให้มีความเหมาะสมเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมุ่งไปที่ประโยชน์สูงสุดของ เด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง

Cherdchoo (2015) ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบังคับใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา แก่เด็กและเยาวชน จากการศึกษาพบว่า การนำมาตราการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญามาบังคับใช้แก่เด็กและ เยาวชนยังมีปัญหาในส่วนบทบัญญัติของกฎหมายและปัญหาในทางปฏิบัติขององค์กรที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่ อาจแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้สามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิจัยฉบับนี้จึงได้เสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายและในส่วนที่เกี่ยวกับการบังคับใช้ เพื่อให้การนำมาตราการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชนสามารถบังคับใช้ได้อย่างบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของกฎหมายอย่างแท้จริง

Teeraphan (2018) ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการเปี่ยงเบนคดีในชั้นสอบสวนที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด พบว่าในปัจจุบันการกระทำความผิดของบุคคลที่เป็นเด็กและเยาวชนเป็นประเด็นที่สำคัญ ซึ่งเกิดขึ้นในสังคมเนื่องจากการกระทำดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการด้านต่าง ๆ ของครอบครัวและของรัฐ เช่น การให้ความรักและความเอาใจใส่ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การเตรียมระบบการศึกษาโดยรัฐ และได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ดังนี้ ประการแรก ควรแก้ไขกฎหมายโดยการกำหนดให้การใช้มาตรการตามมาตรา 69/1 ครอบคลุมไปถึงการกระทำความผิดของเยาวชนด้วย ประการที่สอง เพื่อเป็นการรักษาสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชน บทบัญญัติตาม มาตรา 69/1 ไม่ควรนำจำนวนครั้งของการกระทำความผิดมาเป็นเงื่อนไขในการใช้มาตรการดังกล่าวนี้ และประการสุดท้าย ควรกำหนดให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานสามารถเลือกใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม โดยไม่ถูกจำกัดไว้แต่เฉพาะการกล่าวตักเตือนตัวเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์กรซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยเท่านั้น

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่มที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key information) เป็นผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 60 คน กลุ่มที่ 2 เป็นการจัดการสนทนากลุ่ม เพื่อพิจารณา (ร่าง) ขั้นตอนการปฏิบัติงานในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน โดยผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยตรงในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 คน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	การสัมภาษณ์เชิงลึก (คน)	การสนทนากลุ่ม (คน)
พนักงานสอบสวน	20	4
พนักงานอัยการคดีเด็กและเยาวชน	5	1
ศาลเยาวชนและครอบครัว	5	1
สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	5	1
กองทะเบียนประวัติอาชญากร (ทว.)	5	1
พิสูจน์หลักฐานตำรวจ	5	1
ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์	5	1
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด	5	1
ที่ปรึกษากฎหมาย	5	1
บ้านพักเด็กและครอบครัวกรุงเทพมหานคร	-	1
กองบังคับการกฎหมายและคดี ตร.	-	1
นักวิชาการ	-	1
รวม	60	15

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผ่านการตรวจประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และได้รับรองจริยธรรมในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์เครือข่ายภูมิภาค มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทางหลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากลได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP แบบเร่งรัด (Expedited Review) เลขที่ COA No. 030/2021 RREC No. 036/64

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key information) ที่ได้ทำการนัดหมายไว้ล่วงหน้าทำการของผู้ให้ข้อมูลสำคัญในประเด็นข้อ

กฎหมาย ระเบียบ หลักการและวิธีการปฏิบัติในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดถึงปัญหาข้อขัดข้องที่เป็นอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากตัวแทนหน่วยงานเป็นผู้ให้ข้อมูล และดำเนินการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 ครั้ง ที่โรงแรมเอสดีอเวนิว กรุงเทพฯ

4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกวิธีใช้ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย โดยบรรยายเป็นเนื้อหาตามที่ปรากฏในข้อความและเนื้อหาโดยผู้วิจัย ไม่มีอคติหรือความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปพัวพัน

ผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่าขั้นตอนการดำเนินการกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่ (1) ขั้นตอนการดำเนินการกับเด็กที่กระทำความผิดที่มีอายุไม่เกิน 12 ปี (2) ขั้นตอนการดำเนินการกับเด็กที่กระทำความผิดที่มีอายุเกิน 12 ปีแต่ไม่เกิน 15 ปี และ (3) ขั้นตอนการดำเนินการกับเยาวชนที่กระทำความผิดที่มีอายุเกิน 15 ปีแต่ต่ำกว่า 18 ปี

กรณีเด็กอายุไม่เกิน 12 ปี

เด็กอายุยังไม่เกิน 12 ปี กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ เมื่อพนักงานสอบสวนรับตัวเด็กมาจะต้องดำเนินการตาม มาตรา 69/1 ต้องพิจารณาว่าเป็นความผิดที่อยู่ในอำนาจการเปรียบเทียบปรับของพนักงานสอบสวนหรือไม่ แต่ก็ไม่สามารถทำการเปรียบเทียบปรับได้ เนื่องจากเด็กไม่ต้องรับโทษ ดังนั้นพนักงานสอบสวนสามารถดำเนินการได้ 2 แนวทาง ได้แก่ (1) คดีที่อยู่ในอำนาจที่เปรียบเทียบปรับได้ และ (2) คดีไม่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ ซึ่งทั้ง 2 กรณีนี้พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการที่แตกต่างกันออกไป

กรณีความผิดนั้นเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบ โดยมีหลักเกณฑ์ และวิธีการ ดังนี้

- (1) เป็นการกระทำความผิดครั้งแรก
- (2) ให้พนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานอื่น เรียกเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือ บุคคลหรือผู้แทนองค์การที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย มาว่ากล่าวตักเตือน
- (3) ถ้าเด็กสำนึกในการกระทำ และบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทน องค์การที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย สามารถดูแลเด็กได้
- (4) ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนที่จะมอบตัวเด็กให้อยู่ในความดูแลบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย หรือมอบตัวเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่เด็กไม่มีบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กอาศัยอยู่ด้วย เพื่อดำเนินการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก

(5) ให้งดการสอบสวนและปล่อยตัวไป (ลงประจำวันไว้เป็นหลักฐาน)

การลงประจำวันของงดการสอบสวน ข้อความว่า “ตามที่เด็กกระทำความผิด ฐาน..... จากการสอบสวนได้ความว่าเป็นการกระทำความผิดครั้งแรก และพนักงานสอบสวนได้ว่ากล่าวตักเตือนเด็ก และเด็กสำนึกต่อการกระทำความผิดแล้ว พนักงานสอบสวนจึงมอบตัวเด็กให้แก่ บิดา มารดา หรือ ผู้ปกครอง ดูแลเด็กไปดูแลและงดการสอบสวนคดีดังกล่าว นับแต่เวลานี้ จึงบันทึกไว้”

พนักงานสอบสวนจึงไม่ต้องส่งสำนวนการสอบสวนมาให้พนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่ง หากพนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนมาให้พนักงานอัยการต้องสั่งไม่รับและคืนสำนวนการสอบสวน

นั้นให้พนักงานสอบสวนเก็บรักษาไว้เพราะอาจต้องใช้ในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาต่อศาล

กรณีความผิดนั้นเป็นความผิดอื่นนอกจากคดีที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบ

(1) พนักงานสอบสวนต้องส่งตัวเด็กอายุยังไม่เกิน 12 ปี ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ.คุ้มครองเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ ในโอกาสแรกที่กระทำได้แต่ต้องภายในเวลาไม่เกิน 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กอายุยังไม่เกิน 12 ปีนั้นมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร แจ้งอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ และต่างจังหวัดแจ้งพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด)

(2) ให้พนักงานสอบสวน ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานจากการกระทำความผิดของเด็กไว้เพื่อให้ทราบพฤติการณ์แห่งคดี เหตุใดเด็กจึงถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด เพื่อให้สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงได้เท่านั้น มิได้กระทำเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของเด็กหรือเพื่อฟ้องต่อศาล และห้ามทำการสอบสวนหรือแจ้งข้อกล่าวหาเด็ก หรือพิมพ์ลายนิ้วมือเด็กโดยเด็ดขาด

(3) หลักฐานเกี่ยวกับอายุ จะต้องมีหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เช่น สำเนาสูติบัตร สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน หนังสือรับรองจากสำนักงานทะเบียนราษฎร เป็นต้น หากไม่ปรากฏหลักฐานให้ใช้ใบรับรองแพทย์หรือคำรับรองแพทย์ที่ปรากฏในรายงาน ของสถานพินิจฯ

(4) สรุปสำนวนการสอบสวนทำความเห็นส่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาและส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 142

กรณีเด็กอายุเกิน 12 ปีแต่ไม่เกิน 15 ปี

เด็กอายุเกิน 12 ปีแต่ไม่เกิน 15 ปี กระทำความผิดและถูกจับกุมตัวนำส่งพนักงานสอบสวน หรือถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน กระบวนการดำเนินการเกี่ยวกับเด็ก มีแนวทางปฏิบัติ 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 กรณีถูกจับกุมตัวนำส่งพนักงานสอบสวน

1. รับตัวผู้ต้องหาเด็ก พร้อมด้วยของกลาง บันทึกจับกุม และนำตัวไปควบคุมไว้ในสถานที่จัดไว้เฉพาะสำหรับเด็ก โดยไม่ปะปนกับผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่
2. ลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดีอาญารับตัวผู้ต้องหา แจ้งสิทธิผู้ต้องหาในบันทึกประจำวัน พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหาส่งกองทะเบียนประวัติอาชญากร (ทว.)
3. ทำหนังสือแจ้งที่ปรึกษากฎหมายเพื่อเข้าร่วมรับฟังการสอบสวน
4. ติดต่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่ดูแลเด็กไว้วางใจ ให้เข้าร่วมรับฟังการสอบสวนเด็ก
5. ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้จัดทำบันทึกแจ้งสิทธิที่จะมีสหวิชาชีพเข้าร่วมฟังการสอบสวนเด็ก ลงชื่อรับทราบว่ามีคำสั่งที่จะต้องให้การพนักงานสอบสวนจัด พนักงานอัยการ นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมรับฟังการสอบสวนหรือไม่ กรณีเด็กต้องการก็ต้องทำหนังสือแจ้งบุคคลดังกล่าวเข้าร่วมรับฟังการสอบสวน หากไม่ต้องการก็ไม่ต้องจัด และให้บันทึกความต้องการให้ชัดเจน
6. จัดเตรียมสถานที่สอบสวนเด็กไว้โดยเฉพาะมิดชิดและไม่ให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้ารับฟังการสอบสวน
7. จัดเตรียมกล้องวิดีโอไว้บันทึกเหตุการณ์ขณะทำการสอบสวน

8. ดำเนินการสอบปากคำเด็กเมื่อทุกอย่างพร้อม และหากเด็กร้องขอให้มีสหวิชาชีพร่วมฟังการสอบปากคำด้วย

9. เตรียมจัดทำคำร้องขอ “ตรวจสอบการจับเด็กโดยระบุขอให้ศาลควบคุมตัวเด็กไว้ระหว่างสอบสวน (คำร้อง ตจ.)” และทำหนังสือแจ้งการจับกุมและดำเนินคดีกับเด็ก” เรียน ผู้อำนวยการสถานพินิจ เพื่อส่งตัวเด็กที่เป็นผู้ต้องหาเข้าควบคุมที่สถานพินิจหลังศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้อง ตจ.แล้ว โดยแนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนผู้ต้องหา สำเนาบันทึกรับจับกุมไปพร้อมคำร้อง

10. พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหาส่งกองทะเบียนประวัติอาชญากร (ทว.) ตรวจประวัติ

11. จัดทำหนังสือส่งของกลางในคดีอาญาไปตรวจพิสูจน์ยังกองพิสูจน์หลักฐาน (กรณีมีของกลาง)

12. สอบสวนผู้เสียหายในฐานะผู้กล่าวหา สอบสวนพยานที่รู้เห็นเหตุการณ์

13. จัดทำปกสำนวน บันทึกรับแจ้งเบื้องต้นเสนอหัวหน้างานสอบสวนและหัวหน้าพนักงานสอบสวน ตรวจเบื้องต้น ภายใน 3 วัน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์ลงบันทึกประจำวัน

14. นำตัวผู้ต้องหาพร้อมคำร้อง "ตรวจสอบการจับ (คำร้อง ตจ.)" ไปยังศาลเยาวชน ภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่วันพนักงานสอบสวนรับและควบคุมตัวเด็กที่เป็นผู้ต้องหาไว้ เพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับเด็กว่าชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และสมควรควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ระหว่างการสอบสวนหรือไม่ โดยก่อนนำเด็กไปศาลต้อง "พิมพ์ลายนิ้วมือเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหา" ไว้เสียก่อน

15. เมื่อศาลเห็นว่า "การจับกุมเด็กชอบด้วยกฎหมายแล้ว และอนุญาตให้ควบคุมตัวเด็กที่เป็นผู้ต้องหาไว้ระหว่างสอบสวน" ตามคำร้องของพนักงานสอบสวน ให้ส่งตัวผู้ต้องหาเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนพร้อมหนังสือแจ้งการจับกุมและดำเนินคดีกับเด็กหรือเยาวชน ที่จัดทำไว้ไปยังสถานพินิจฯ

16. หลังจากส่งตัวเด็กเข้าสถานพินิจแล้วให้สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีต่อไป โดยอาจกลับมายังที่ทำการสอบสวนปากคำ ผู้เสียหาย ในฐานะผู้กล่าวหา หรือแม้แต่ตัวเด็กที่เป็นผู้ต้องหา (กรณียังไม่ได้สอบปากคำไว้)

17. สอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จับกุมเด็กเป็นพยานในฐานะผู้จับกุม อย่างน้อย 2 ปาก

18. ติดตามผลการตรวจพิสูจน์ของกลางในคดี หรือ ผลตรวจอื่น ๆ จาก กองพิสูจน์หลักฐาน และผลตรวจลายพิมพ์นิ้วมือผู้ต้องหา จากกองทะเบียนประวัติอาชญากร (ทว.) มาประกอบสำนวนคดี

19. จัดทำบันทึกพนักงานสอบสวนประกอบสำนวน

20. จัดทำบันทึกการควบคุมผู้ต้องหาประกอบสำนวน

21. นำวิดีโอการสอบสวนเด็กหรือเยาวชนที่บันทึกไว้ Copy ลงในแผ่น CD หรือ DVD เพื่อนำรวมเข้าสำนวนส่งพนักงานอัยการ

22. หากครบกำหนดระยะเวลาการสอบสวน 30 วัน นับแต่วันจับกุมหากดำเนินการไม่แล้วเสร็จ พนักงานสอบสวนจะต้องทำการผัดฟ้อง โดยดำเนินการยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังเด็กต่อศาลเยาวชน ในระหว่างสอบสวนตามกำหนดดังนี้

(1) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน มีเวลาสอบสวน 30 วัน

(2) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกิน 6 เดือนแต่ไม่เกิน 5 ปี มีเวลา 60 วัน สามารถผัดฟ้องได้ 2 ครั้ง ครั้งละ 15 วัน

(3) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกิน 5 ปี มีเวลา 90 วัน คือ 30 วันแรก นับแต่วันที่เด็กถูกจับกุม และจะผัดฟ้องได้ 4 ครั้ง ครั้งละไม่เกิน 15 วัน

23. ติดตามรายงานผลการสืบเสาะข้อเท็จจริงจากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนมาประกอบสำนวนการสอบสวน เมื่อได้รับเอกสารและทำการสอบสวนพยานครบทุกปากแล้ว ได้รับผลการตรวจพิสูจน์ต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว ให้สรุปสำนวนการสอบสวน ทำความเห็นทางคดี เห็นควรสั่งฟ้อง หรือไม่ฟ้องผู้ต้องหาตามข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในสำนวน

24. ออกเลขกำกับเอกสารในสำนวนด้วยปากกาสีแดง จัดทำบัญชีท้ายสำนวนการสอบสวน ทำสำเนาสำนวนการสอบสวนไว้ 1 ชุด เรียงและเย็บสำนวนการสอบสวนที่มุมด้านซ้ายบนด้วยเหล็กเย็บสำนวนให้สวยงาม

25. หน้าปรายงานการสอบสวน ประทับตรายางหรือเขียนด้วยหมึกสีแดงด้านหน้าว่า

ด้านบนสุด “ผู้ต้องหาเป็นเยาวชนควบคุมตัว”

ด้านซ้ายมือ “ศาลเยาวชน”

ด้านขวามือ “สั่งฟ้อง” หรือ “สั่งไม่ฟ้อง”

26. เสนอความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนให้หัวหน้างานสอบสวนและหัวหน้าพนักงานสอบสวนลงนามทำความเห็นทางคดี

27. ทำหนังสือนำส่งสำนวนการสอบสวนไปให้พนักงานอัยการ

28. แจ้งเจ้าหน้าที่งานคดีให้ลงรายละเอียดในสมุดควบคุมคดีของสถานีตำรวจว่า คดีนี้สอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว ตามหนังสือที่ ลงวันที่..... และจัดการวงกลมสีแดงที่เลขคดีออกจากสารบบ

29. พนักงานสอบสวนลงรายละเอียดในสมุดควบคุมคดีประจำตัวพนักงานสอบสวน คดีนี้สอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว ตามหนังสือที่ ลงวันที่..... และจัดการวงกลมสีแดงที่เลขคดีออกจากสารบบส่วนตัว

30. ทำหนังสือแจ้งผลการสอบสวนให้ผู้ร้องทุกข์ หรือผู้เสียหาย หรือผู้กล่าวหา ทราบ

แนวทางที่ 2 กรณีเข้าพบพนักงานสอบสวนโดยไม่ถูกจับกุมตัว

คดีประเภทนี้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กพร้อมกับบิดา มารดา หรือ ผู้ปกครอง จะเข้าพบพนักงานสอบสวนตามหมายเรียก เมื่อมาพบแล้วให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้

1. ให้พนักงานสอบสวนพิมพ์ลายนิ้วมือเด็กไว้เพื่อส่งไปตรวจการต้องหาคดีอาญา ยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร (ทว.)

2. แจ้งที่ปรึกษากฎหมายเด็ก (ที่ปรึกษากฎหมายจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับใบอนุญาตเป็นที่ปรึกษากฎหมาย พนักงานสอบสวนต้องขอเอกสารที่แสดงว่าเป็นที่ปรึกษากฎหมายด้วย) เข้าร่วมรับฟังการสอบสวน

3. ให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือ บุคคลที่ดูแลเด็กหรือเยาวชนไว้วางใจเข้าร่วมรับฟังการสอบสวนด้วย กรณีเด็กหรือเยาวชนมาพบเพียงลำพังพนักงานสอบสวนต้องติดต่อบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่ดูแลเด็กหรือเยาวชน หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนไว้วางใจ เข้าร่วมรับฟังการสอบสวนด้วย

4. เตรียมจัดทำคำร้องขอ “ตรวจสอบการดำเนินคดีเด็กและขอให้ศาลควบคุมตัวเด็กไว้ระหว่างสอบสวน (คำร้อง มต.)” และทำหนังสือแจ้งการดำเนินคดีกับเด็ก” เรียง ผู้อำนวยการสถานพินิจ เพื่อส่งตัวเด็กที่เป็นผู้ต้องหาเข้าควบคุมที่สถานพินิจหลังศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำร้อง มต. แล้ว โดยแนบสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนผู้ต้องหา สำเนาบันทีกจับกุมไปพร้อมคำร้อง

5. จัดทำหนังสือส่งของกลางในคดีอาญาไปตรวจพิสูจน์ยังกองพิสูจน์หลักฐาน (กรณีมีของกลาง)

6. นำตัวผู้ต้องหาพร้อมคำร้อง "ตรวจสอบการดำเนินคดี (คำร้อง มต.)" ไปยังศาลเยาวชน ภายใน 24 ชั่วโมง นับแต่พนักงานสอบสวน แจ้งข้อกล่าวหาแก่เด็กที่เป็นผู้ต้องหาเพื่อให้ศาลตรวจสอบว่า การแจ้งข้อหาแก่เด็กนั้นมีมูลเหตุเพียงพอและชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และสมควรควบคุมตัวเด็กไว้ระหว่างการสอบสวนหรือไม่ โดยก่อนนำเด็กไปศาลต้อง "พิมพ์ลายนิ้วมือเด็กที่เป็นผู้ต้องหา" ไว้เสียก่อน

7. เมื่อศาลเห็นว่า "การแจ้งข้อกล่าวหาและดำเนินคดีกับเด็กหรือเยาวชนชอบด้วยกฎหมายและสั่งอนุญาตให้ควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้ต้องหาไว้ระหว่างการสอบสวน" ตามคำร้องของพนักงานสอบสวน ให้ส่งตัวผู้ต้องหาเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนพร้อมหนังสือแจ้งการดำเนินคดีกับเด็ก ที่จัดทำไว้ไปยังสถานพินิจฯ

8. หลังจากส่งตัวเด็กเข้าสถานพินิจแล้วให้สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับคดีต่อไป กระทำเช่นเดียวกับเด็กที่ถูกจับกุมตัวมาส่งยังที่ทำการพนักงานสอบสวน ดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและมีความเห็นทางคดีภายในระยะเวลาที่กำหนด หากยังไม่แล้วเสร็จพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอผิดฟ้องและฝากขังเด็กต่อศาลเยาวชนในระหว่างการสอบสวน ระยะเวลาการผิดฟ้องฝากขังนั้นขึ้นอยู่กับอัตราโทษ

กรณีเยาวชนอายุเกิน 15 ปีแต่ต่ำกว่า 18 ปี

เมื่อมีการจับกุมเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา 69 วรรคหนึ่ง หรือกรณีเด็กและเยาวชนปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนตามมาตรา 70 วรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนรีบดำเนินการสอบสวน และส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาลเยาวชนและครอบครัวให้ทันภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เด็กหรือเยาวชนนั้นถูกจับกุมหรือปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน แล้วแต่กรณี จึงสรุปได้ว่าสามารถดำเนินการได้ 2 กรณี ได้แก่ (1) กรณีจับกุมตัว ม.69 และ (2) กรณีไม่มีการจับกุม ม.70 พนักงานสอบสวน ต้องดำเนินการดังนี้

1. เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวเยาวชนซึ่งถูกจับ หรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดถูกเรียกมาส่งตัวมาเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเยาวชนนั้นมามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนรีบสอบถามเด็กหรือเยาวชนในเบื้องต้นเพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิด และอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่ง เด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย แล้วแจ้งเรื่องที่เด็กหรือเยาวชนถูกกล่าวหาให้บุคคลหรือผู้แทนองค์การดังกล่าวทราบ โดยให้โอกาสบุคคลหรือผู้แทนองค์การดังกล่าวที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่เยาวชนได้ และแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจเพื่อดำเนินการ ตามมาตรา 82 (มาตรา 70 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559)

2. ในกรณีที่เยาวชนถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามมาตรา 134 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยอนุโลม (มาตรา 71 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2559) (เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิด แล้วจึงแจ้ง

ข้อหาให้ทราบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 วรรคแรก) (เมื่อได้มีการแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ถ้าผู้ต้องหาไม่ใช่ผู้ถูกจับและยังไม่ได้มีการออกหมายจับ แต่พนักงานสอบสวนเห็นว่ามิเหตุที่จะออกหมายจับผู้ต้องหาได้ตามมาตรา 71 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายจับโดยทันที ตามมาตรา 134 วรรคห้า)

3. ในกรณีที่พนักงานสอบสวนได้รับตัวเยาวชนซึ่งถูกจับ ให้พนักงานสอบสวนนำตัวเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลา 24 ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนมาศาลเข้าในกำหนดเวลา 24 ชั่วโมงนั้นด้วย (มาตรา 72 แห่ง พระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553)

4. ในการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด จะต้องมีการปรึกษากฎหมายร่วมอยู่ด้วยทุกครั้ง

5. พนักงานสอบสวนต้องแจ้งด้วยว่ามีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ (มาตรา 75 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553)

6. ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

(1) ผู้ต้องหาสิทธิที่จะไม่ให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(2) ผู้ต้องหาสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/4 วรรคแรก

7. ในคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกซึ่ง ผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ร้องขอทิมสหวิชาชีพ การสอบสวนผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการโดยแยกกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่เหมาะสม และให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่ผู้ต้องหาร้องขอ และพนักงานอัยการอยู่ร่วมด้วย ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่ผู้ต้องหาร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาโดยมีบุคคลหนึ่งบุคคลใดอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 ประกอบ มาตรา 133 ทวิ

8. การสอบสวนผู้ต้องหาตามกรณีข้างต้น ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการบันทึกภาพและ เสียงซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน (ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาที่มีอายุไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่พนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนทราบถึงสิทธิที่จะให้บุคคลดังกล่าวข้างต้นร่วมสอบสวนด้วยทุกคดีที่มีอัตราโทษจำคุก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134/2 ประกอบ มาตรา 133 ทวิ วรรคสอง)

ขั้นตอนการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาซึ่งมีอายุไม่เกิน 18 ปี

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับตัวซึ่งถูกจับ หรือต้องหาว่ากระทำความผิดถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาพนักงานสอบสวนเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวน หรือมีผู้นำเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ให้ดำเนินการดังนี้

1. ให้จัดทำบันทึกการถามปากคำเบื้องต้นเพื่อทราบชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ สัญชาติ ถิ่นที่อยู่ สถานที่เกิด และอาชีพของเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนชื่อตัว ชื่อสกุล และรายละเอียดเกี่ยวกับบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย

2. ทำหนังสือแจ้งข้อกล่าวหาให้บุคคลดังกล่าว (บิดา มารดา ฯลฯ) ให้เด็กหรือเยาวชนทราบ

3. ทำหนังสือแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กหรือเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจทราบเพื่อดำเนินการตามมาตรา 82 แห่ง พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

4. ทำหนังสือแจ้งที่ปรึกษาทนายความร่วมอยู่ด้วยขณะทำการสอบสวนทุกครั้ง ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 75 วรรคสอง

5. แจ้งสิทธิว่าเด็กหรือเยาวชนมีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ และถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

6. การสอบถามเบื้องต้น ให้พนักงานสอบสวน

6.1 จัดสถานที่ที่เหมาะสม โดยไม่เลือกปฏิบัติ และ

6.2 ไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่น หรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้น อันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน

6.3 โดยคำนึงถึงอายุ เพศ สภาพของเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ

6.4 ต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำ ที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้โดยง่าย โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

6.5 ถ้าเด็กหรือเยาวชนไม่สามารถสื่อสารหรือไม่เข้าใจภาษาไทย ก็ให้จัดหาล่ามให้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือจัดหาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือความช่วยเหลืออื่นใดให้ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการให้แล้วสาบานตนก่อนที่จะทำหน้าที่ทุกครั้ง

6.6 หากเด็กหรือเยาวชนประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์กรซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ตามควรแก่กรณีโดยไม่ชักช้า

7. เมื่อได้สอบถามเบื้องต้นและแจ้งข้อกล่าวหาแล้ว ในกรณีที่ไม่มีหมายจับ และเด็กหรือเยาวชนถูกเรียกมา ส่งตัวมา เข้าหาเอง มาปรากฏตัวอยู่ต่อหน้า หรือมีผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นเข้ามามอบตัว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการตามมาตรา 134 ดังนี้

7.1 ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล สัญชาติ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ที่เกิด

7.2 แจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำผิด

7.3 แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ การแจ้งข้อหา จะต้อง มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหา

7.4 ผู้ต้องหาสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

7.5 ต้องให้โอกาสผู้ต้องหาที่จะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้

7.6 ทำหนังสือแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานพินิจที่เด็กและเยาวชนนั้นอยู่ในเขตอำนาจเพื่อทำการสืบเสาะข้อเท็จจริงโดยไม่ต้องส่งตัวเด็กหรือเยาวชนไปด้วย

7.7 พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนพยานหลักฐานอื่นต่อไปและให้ติดตามรายงานการสืบเสาะข้อเท็จจริงมารวมเข้าสำนวนไว้ด้วย

7.8 หากพนักงานสอบสวนเห็นว่า มีเหตุที่จะออกหมายขังผู้นั้นได้ตามมาตรา 71

7.9 พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายขังโดยทันที

7.10 แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาที่กำลังปิด หรือใกล้จะปิดทำการ ให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ

7.11 กรณีเช่นว่านี้ให้นำมาตรา 87 มาใช้บังคับแก่การพิจารณาออกหมายขังโดยอนุโลม

7.12 หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ และมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้

8. เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนซึ่งถูกจับ และได้ดำเนินการสอบถามเบื้องต้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการดังนี้

8.1 ให้นำเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อให้ศาลตรวจสอบการจับกุมทันที ทั้งนี้ ภายในเวลาที่ยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่ไม่นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับจากที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมาศาลเข้าในกำหนดเวลายี่สิบสี่ชั่วโมงนั้นด้วย

8.2 ในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหว่ากระทำความผิด มีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคล หรือองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย และบุคคลหรือองค์การดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ายังสามารถปกครองดูแลเด็กหรือเยาวชนนั้นได้ พนักงานสอบสวนอาจมอบตัวเด็กหรือเยาวชนให้แก่บุคคลดังกล่าวไปปกครองดูแล

8.3 สั่งให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปยังศาลภายในยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนไปถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนภายหลังถูกจับ

8.4 ในกรณีเช่นว่านี้ หากมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนจะไม่ไปศาล พนักงานสอบสวนจะเรียกประกันจากบุคคลดังกล่าวตามควรแก่กรณีก็ได้

8.5 บทบัญญัติมาตรานี้มิให้นำไปใช้บังคับในคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่า คดีอาจเปรียบเทียบปรับได้

9. พนักงานสอบสวนต้องแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบก่อนที่จะทำการถามคำให้การ ดังนี้

9.1 ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

9.2 ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

10. ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง ซึ่งมีเหตุอันควร ไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็ก โดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอนักสังคมสงเคราะห์ไว้ในสำนวนการสอบสวน และมีให้ถือว่าการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย

สรุปและอภิปรายผล

การดำเนินการกับเด็กและเยาวชนมีการกำหนดช่วงอายุของเด็กและเยาวชนเป็นเกณฑ์ในการกำหนดโทษเมื่อเด็กและเยาวชนได้กระทำความผิด ในวิจัยนี้จะยึดเกณฑ์อายุตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ (1) อายุไม่เกิน 12 ปี (2) อายุเกินกว่า 12 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี และ (3) อายุเกินกว่า 15 ปี แต่ต่ำกว่า 18 ปี จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้ให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งปัญหาเสพติดในปัจจุบันนี้พบว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องมากขึ้นจะอาศัยกลไกทางด้านกฎหมายมาแก้ไขปัญหาลำนี้ ด้านเดียวอาจไม่เพียงพอและไม่มีความเหมาะสมเท่าที่ควร ประกอบกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นประเด็นสำคัญที่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้ให้ความสำคัญ เน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนคนดีสู่สังคม มองเด็กเป็นผ้าขาวที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและเป็นการกำลังสำคัญของประเทศในอนาคตจนบางครั้งการคุ้มครองเด็กอาจเป็นการละเลยสังคมที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน แม้ว่าในปัจจุบันจะมี พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 กำหนดวิธีการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนไว้ก็ตาม เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจะต้องอยู่ในกระบวนการยุติธรรมในห้วงระยะเวลาหนึ่งจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาลงโทษหรือใช้มาตรการอื่นที่เหมาะสมในการดำเนินการกับเด็ก กระบวนการบางอย่างที่กำหนดไว้อาจเป็นเพียงกระบวนการเท่านั้น แต่ในการปฏิบัติจริงแล้วไม่ได้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริง หน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่คุ้มครองเด็กในปัจจุบันมีมากมายหลายองค์กร แต่ละองค์กรต่างก็มีกฎหมายของตนเองเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ต่างคนต่างแยกกันทำไม่ได้เดินไปด้วยกันติดขัดเรื่องงบประมาณและข้อกฎหมายที่มีส่งผลให้การแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนขาดเจ้าภาพรับผิดชอบที่ชัดเจน เด็กและเยาวชนยังคงได้รับการปฏิบัติตามกรอบระยะเวลาที่หน่วยงานมีขอบเขตของอำนาจหน้าที่ดำเนินการเท่านั้น ทำให้เกิดการสะสมจำนวนเด็กและเยาวชนในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเพิ่มมากขึ้น การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ได้ลดลง

ดังนั้นกระบวนการที่พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 75 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 ทวิ จึงค่อนข้างมีขั้นตอนที่สลับซับซ้อน อย่างเช่นกรณี ผู้ต้องหาเป็นเด็กอายุยังไม่เกิน 12 ปีได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 แนวทางการปฏิบัติที่พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นขั้นตอนการปฏิบัติงานในการดำเนินการกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีช่วงอายุแตกต่างกัน ที่ได้นำเสนอมาข้างต้นนี้จะเป็นแนวทางสำหรับพนักงานสอบสวนได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าในขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวนมีปัญหาและอุปสรรคบางประการที่ทำให้พนักงานสอบสวนได้รับผลตรวจพยานหลักฐานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พิสูจน์หลักฐานจังหวัด ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ กองทะเบียนประวัติอาชญากร (ทว.) ต้องใช้ระยะเวลานานกว่าปกติเป็นเหตุให้ไม่สามารถทำการสรุปสำนวนการสอบสวนได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ควรมีการแก้ไขดังนี้

(1) การส่งยาเสพติดเพื่อตรวจพิสูจน์ บรรจุหีบห่อไม่เรียบร้อย พนักงานสอบสวน ผู้ต้องหา ลงชื่อ ไม่ครบถ้วน จำนวนของกลางที่ส่งไม่ตรงกับที่ระบุในหนังสือนำส่ง ฯลฯ สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรที่จะมีการจัดงบประมาณสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมให้กับพนักงานสอบสวน ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน โดยมอบหมายให้ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจกลาง และศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 1-9 ดำเนินการจัดอบรมทบทวนความรู้เพิ่มเติมให้กับพนักงานสอบสวน ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน เกี่ยวกับวิธีดำเนินการจัดส่งของกลางในคดีอาญาโดยเฉพาะยาเสพติด อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

(2) ควรมีการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการรับส่งเอกสารระหว่างหน่วยงาน เช่น ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์มีการนำเอาระบบรายงานผลการตรวจมาใช้แล้วในขณะนี้เห็นควรกำชับหัวหน้าสถานีตำรวจทั่วประเทศให้สมัครใช้งานระบบรายงานผลของศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ (โปรแกรมไอแล็บพลัส) เพื่อรับรายงานผลการตรวจสารเสพติดในปัสสาวะที่ส่งตรวจพิสูจน์

(3) การส่งยาเสพติดตรวจพิสูจน์ พนักงานสอบสวนจะต้องระบุให้ชัดเจนในวัตถุประสงค์การตรวจว่าขอให้ตรวจหาปริมาณสารบริสุทธิ์ด้วยทุกครั้ง เพื่อที่พนักงานอัยการจะได้้นำเอาผลที่ได้ไปใช้ในการพิจารณาแจ้งข้อกล่าวหาเพิ่มเติม สำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีบันทึกสั่งการกำชับให้พนักงานสอบสวนดำเนินการระบุขอให้ทางพิสูจน์หลักฐานจังหวัดตรวจหาปริมาณสารบริสุทธิ์ด้วยทุกครั้ง โดยกำชับให้หัวหน้าสถานีตำรวจต้องเป็นผู้กำกับการปฏิบัติดังกล่าวด้วยตนเอง

(4) พนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจ สามารถนำเอาผลงานวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

- Chanthong, W. (2014). Measures for the investigation of children and youth who commit criminal offenses under the Juvenile and Family Court Act and the Juvenile and Family Tribunal Act 2010. *Ramkhamhaeng Journal of Laws*. 3(1), 71-80. (In Thai).
- Cherdchoo, P. (2015). *The problem of enforcement of special measures instead of criminal prosecution against children and youth*. Nonthaburi : Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai).
- Chomphunich, N. (2016). *The development of the role of investigators in protecting the rights of accused children and youth in criminal cases. Study only the Metropolitan Police Headquarters*. Master of Arts Program. Bangkok : Kasetsart University. (In Thai).
- Department of Observation and Protection of Children and Youth Ministry of Justice. (2020) *Case statistics report for the fiscal year 2020*. Bangkok: Strategy and Planning Division. Department of Observation and Protection of Children and Youth. (In Thai).
- Hantherdpongchai, S. (2014). *Legal Problems in Interrogation of Children at the Interrogation Level*. Bangkok: Law Branch Dhurakij Pundit University. (In Thai).
- Khundiloknattawasa, S. (2020). Treating a child accused of committing an act that is stipulated by the law is an offense but is under the age of being subject to criminal penalties. *Police Cadet Academy Journal*. 1 (2), 4-30. (In Thai).

- Kittayarak, K., Dechsuriya, C. & Chatpaitoon, N. (2004). **United Nations Standards on Criminal Justice**. (2nd edition). Bangkok: Foundation. Improving the justice process.
- Jaihan, N. (2000). **The Role of Psychologists and Social Workers in Child Interrogation in Criminal Cases: Handbook for Conducting Child Interrogation Training and Examination**. Nonthaburi: Department of Mental Health, Ministry of Public Health. (In Thai)
- Lawyer Center for Human Rights. (2564). **Examine the process of juvenile cases When youths are subject to political prosecution, they are more likely to be burdened and abused than adults**. (online). Accessed from: <https://tlhr2014.com/archives/31315>. (In Thai).
- Monitoring and Evaluation Section Strategy Office (2021). **Narcotics Prevention and Suppression Performance Report for the year 2021**. Bangkok: Office of the Narcotics Control Board. (In Thai).
- Phothisai, A. (2015). Problems of criminal prosecution in cases where a child or youth is accused of an offence. **Junniti**, 12 (4), 165-173. (In Thai).
- Pianlumlert, C. (2018). **Criminal acts of children and youth. and criminal acts against children and youth**. (online). Accessed from: <http://law.stou.ac.th/dynfiles/Ex.41716-8.pdf>. [2022, 5January]. (In Thai).
- Powers, E. and Witmer, H. (1951). **An experiment in the Prevention of delinquency: The Cambridge-Somerville Youth Study**. New York: Columbia University Press.
- Ritthit, W. (2017). **Principles of law of litigation in the Juvenile and Family Court**. (4th edition). Bangkok: Winy chon. (In Thai).
- Ruangrit, P. (2019). **Problems of Enforcement of the Juvenile and Family Court Act and Juvenile and Family Court Procedure, 2010**. Master of Laws. Bangkok : Sriprathum University. (In Thai).
- Sirichatchawanwong, N & Doloh, R. (2018). **Problems and solutions for the investigation of arrests in juvenile cases in the jurisdiction of the Juvenile and Family Court of Songkhla Province**. The 9th National and International Hat Yai Academic Conference Songkhla: Hat Yai University. (In Thai).
- Srikanchanakart, P. (2018). **Legal problems related to the investigation of children as the accused**. Master of Laws thesis. Faculty of Law. Bangkok: Ramkhamhaeng University. (In Thai).
- Teeraphan,P. (2018). Guidelines for the development of diversion cases in the investigation stage where juveniles are offenders. **jurisprudence journal Thammasat University**. 47(2) : 365- 381. (In Thai).
- Wachirapraditphon, O. (2012). **Causes of juvenile delinquency and proactive remedial measures**. Bangkok: Judicial Training Institute Office of the Court of Justice.

Yodpanya, W. (2561). Legal Development on the Investigation of Children and Juvenile Cases. *Journal of Criminology and Forensic Science Police Cadet School*. 7(1), 174-185. (In Thai).

ประวัติผู้เขียน

คำนำหน้า ชื่อ-สกุล	รองศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา คุณดิลกณัฐวิสา*
ตำแหน่ง/สถานะ	รองศาสตราจารย์
ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	suwanna6605@gmail.com
คำนำหน้า ชื่อ-สกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เฉียงตะวัน ยอดคำเนิน
ตำแหน่ง/สถานะ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	natsawarn@gmail.com
คำนำหน้า ชื่อ-สกุล	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เอกลักษณ์ นาคพ่วง
ตำแหน่ง/สถานะ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	nakphoung31@gmail.com
คำนำหน้า ชื่อ-สกุล	พันตำรวจโท รชต คุณดิลกณัฐวิสา
ตำแหน่ง/สถานะ	สารวัตรอำนวยการตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์
ที่อยู่หน่วยงาน/สังกัด	ตำรวจภูธรจังหวัดนครสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์	Rachata3229@gmail.com

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author) suwanna6605@gmail.com